

Margareta BĂRBUȚĂ

O actualitate durabilă

Mă întrebam, aflând că Teatrul Național a înscris în repertoriu drama lui Arthur Miller *Moartea unui comis voiajor*, ce mai poate spune, azi, această piesă, care a fost jucată cu mare succes acum 50 de ani în multe țări ale lumii, prilejuind și în România spectacole memorabile, la Teatrul Național din Iași, la Teatrul „L.S. Bulandra” și la alte teatre, cu 30–40 de ani în urmă, dar care, credeam eu, și-a epuizat, între timp puterea de seducție. Recenta premieră a Naționalului bucureștean m-a convins nu numai de justetea numeroaselor premii cu care a fost încununată piesa la ea acasă și în alte țări, ci, mai ales, de oportunitatea opțiunii repertoriale alături de lucrări de ultimă oră, ca *Dragoste în hala de pește*, *Barrymore* și altele. Pentru că, scrisă în 1949, socotită azi una dintre cele mai bune piese ale secolului, *Moartea unui comis voiajor* își păstrează întreaga actualitate, vorbindu-i publicului din societatea noastră,

Teatrul Național din București – *Moartea unui comis voiajor* de Arthur Miller. Regie, decor, light-design: Horea Popescu. Costume: Florilena Popescu. Asistent regie: George Ulmeni. Muzica: Cristian Târnovețchi. În românește de: Sima Zamfir. Versiunea scenică: Horea Popescu. Cu: Virgil Ogășanu, Florina Cercel, Mihai Fotino, Zoltan Lovaș, Marius Florea Vizante, Andrei Duban, Eusebiu Ștefănescu, Valeriu Popescu, Eugen Cristea, Maria Teslaru, Tomi Cristin, Marius Gâlea, Tatiana Constantin, Alice Caracostea, Gavril Pătru, Silviu Biriș, Gabriel Bobeș, Mihai Bunea. Data premierei: 19 ianuarie 2000.

în plină tranziție, despre probleme la ordinea zilei, despre eșecul unor idealuri umane clădite pe nisip, pe o iluzie, pe ignorarea realității. Drama lui *Willy Loman*, personaj emblematic, figura americanului mărunț, modest ca stare socială, dar măreț în aspirațiile sale nesăbuite, exprimă falimentul unui mit, mitul succesului, al îmbogățirii prin relații, prin afaceri, prin supralicitarea aparențelor. „... În lumea afacerilor, numai cine face impresie bună, cine stârnește simpatie, numai acela reușește. Fii simpatic și n-ai să duci niciodată lipsă de nimic” – îi spune *Willy* fiului său, *Biff*, încercând să-l convertească, așa cum încearcă să-l convingă pe *Charley*, vecinul său mai solid ancorat în realitate: „Relațiile sunt totul, *Charley*. Eu am relații, relații importante.”

Alegând piesa, regizorul Horea Popescu a intuit nu numai actualitatea ei, ci și dimensiunea socială și umană a conflictului, al cărui ax dramatic se află în

decalajul dintre aspirațiile lui *Willy* transferate asupra fiului său mai mare *Biff* și realitatea acestuia, de infractor și ratat incurabil.

În decorul expresiv, conceput de regizor după indicațiile autorului, reprezentând căsuța familiei *Loman* copleșită de blocurile masive din jur – ca o oază de omenie dominată de amenințătoarele construcții din beton întunecat – spectacolul se desfășoară cu o bună tensiune dramatică, într-o alternanță de ritmuri și de timpi care cer o mare concentrare și din partea spectatorului. Alternanța timpilor, mai ales, a cerut un efort deosebit actorilor care trec cu dezinvoltură de la o vârstă la alta, de la o epocă la alta a vieții lor, uneori în mod imperceptibil.

Virgil Ogășanu parcurge cu finețe și concentrare lăuntrică stările și etapele eroului său, înzestrându-l cu o infinitate de amănunte în expresie, cu un zâmbet în o mie de nuanțe, sfială, încredere, mândrie, dar și tristețe,

un zâmbet chinuit de griji. Este totuși parcă intimidat de importanța rolului. Florina Cercel pare întruchiparea luminoasă și blândă a mitului familiei, soția și mama iubitoare, mereu împăciuitoare, cu o voce ușor muzicală. Zoltan Lovaș și Andrei Duban – *Biff* și *Happy* – aduc în scenă

energie și tinerețe, diferențiind cu pricepere două personaje, trecând ușor peste epoci. În rolul lui *Ben*, fratele care a reușit, dar care nu mai este decât o proiecție a conștiinței lui *Willy*, Eusebiu Ștefănescu este o apariție sobră, cu gesturi rigide, evocatoare. Mihai Fotino, solid

ancorat în rolul lui *Charley*, Marius Florea Vizante, adolescent candid sau matur birocrat, Eugen Cristea cu momentul său muzical, Maria Teslaru și alții s-au integrat cu convingere în ansamblul unui spectacol de construcție realistă, ce respectă un text valoros.

Octavian SAIU

Confuzie dramatică și regizorală

Promovarea dramaturgiei naționale contemporane este o misiune nobilă pe care tot mai multe teatre se încumetă să și-o asume. Se întâmplă uneori ca acest gest să aibă un revers dramatic. Piesa de debut a lui Dan Cojocaru *O zi din viața lui Robinson Crusoe*, prezentată în premieră la Teatrul Național București este, în intenție, o parabolă. Doar în intenție, pentru că trimiterile la lumea noastră reală sunt atât de evidente și, mai ales, atât de grosolane, de genul „ordonanță de urgență alcoolizată”, expresie pe cât de stupidă, pe atât de neinspirată. Tot numai în intenție, piesa este o operă de tip brechtian: songuri, distanțarea actorilor de personaje, apartouri cu publicul. Dar maestrul care a fost Brecht știa, în texte și spectacole, să le utilizeze cu un

Teatrul Național „I.L.Caragiale” București – *O zi din viața lui Robinson Crusoe* de Dan Cojocaru. Versiunea scenică: Ovidiu Moldovan. Regia: Vlad Stănescu. Muzica: Dorina Crișan Rusu. Decorurile: Ioana Creangă. Costumele: Adelina Pater. Coregrafia: Roxana Colceag. Distribuția: Alexandru Georgescu, Ovidiu Moldovan. Data premierei: 21 ianuarie 2000.

scop moral și politic. Aici, asistăm la șarje demne de antracte de pe vremuri la cinematografele de cartier.

A existat, probabil, și intenția ca lucrarea să fie o comedie dramatică. Însă drama este estompată de umorul prea sec, iar comicul se îneacă în platitudini.

Vizând efecte contradictorii, abuzând de modalități eteroclite ale scriiturii dramatice, textul este, sub raport stilistic și ideatic, foarte confuz. Așa îl percepem prin lentila încețoșată a montării de la Sala Atelier. Deși imaginează, respectiv rescrie teme incitante – utopia proiectată de Robinson, teama de a mai părăsi insula, la sfârșit, când apare corabia, inversarea rolurilor, teatrul ca mod de supraviețuire – autorul le simulează prin incoerența și inconsistența întregului.

Partiturile actoricești, deși interpretate cu dăruire, se păstrează la stadiul unei abordări superficiale, mai puțin accentuată în jocul lui Ovidiu Iuliu Moldovan. Descriind un spațiu rudimentar într-o manieră rudimentară, compoziții fără substanță, decorul și costumele compun imagini de o tristă banalitate.

Creator de marcă în spectacolologia românească, Dorina Crișan Rusu nu se dezmințe nici acum. Păcat că fragmentele muzicale, așa cum au fost inserate, nu au un rost estetic.

În caietul-program descoperim cu stupeoare că spectacolul a avut parte și de coregrafie. Cum e posibil ca un artist să semneze „conceptla” unor topăieli dezordonate e greu de înțeles.

Despre regie: nimic. Chiar și așa, e prea mult...